

Geïntegreerd werken aan technisch lezen en leesbegrip bij oudere leerlingen

Onderwijsvorm	Lager onderwijs, secundair onderwijs
Bouwsteen	 Bouwsteen 4 Schriftelijke vaardigheden: ga voor een vroege start en blijf inzetten op technisch lezen en leesbegrip
Aanbeveling	4.3 Ga voor goede, strategische en gemotiveerde lezers

Achtergrond

Een team Amerikaanse onderzoekers ontwikkelde een programma om zowel het technisch lezen als het leesbegrip van jongeren met leesmoeilijkheden van het zesde leerjaar tot en met het tweede middelbaar te verbeteren. Het is bedoeld als aanvullend programma maar onderscheidt zich van andere aanvullende leesprogramma's door op een geïntegreerde manier aandacht te hebben voor verschillende componenten die bijdragen tot gevorderd lezen: instructie in technisch lezen in thematische units, de keuze van motiverende en cognitief uitdagende teksten, het opbouwen van achtergrondkennis via pre-teaching, herhaalde kansen om over de inhoud van de tekst te praten, en aandacht voor het ontwikkelen van een eigen standpunt. Het programma had een positieve invloed op woordherkenning, morfologisch bewustzijn en een basismaat voor leesbegrip.

Beschrijving

Lezen met begrip is een complex proces. Net daarom zijn er verschillende redenen waarom oudere leerlingen moeilijkheden met lezen kunnen hebben: ze hebben een achterstand in technisch lezen (1), een te geringe kennis van school- en vaktaal, woordenschat en algemene kennis (2) of allebei (3).

Om de leesvaardigheid van deze leerlingen te verbeteren, is het belangrijk om zowel aan technisch lezen als aan leesbegrip te werken. Je kiest of ontwerpt hiervoor een geïntegreerd, motiverend en betrokkenheidsverhogend programma. Maar hoe werk je binnen zo'n programma voor leerlingen vanaf de hogere jaren in het lager onderwijs concreet aan technisch lezen? Hoe oefen je tegelijk op leesbegrip? Op basis van een effectief Amerikaans programma geven we enkele relevante inzichten mee.

1. Werk thematisch en selecteer teksten die bij het thema passen:

- Kies zowel voor informatieve teksten als voor fictieteksten die bij het leesniveau van de leerlingen aansluiten;
- Neem ook cognitief meer uitdagende teksten of teksten die meer achtergrondkennis vereisen mee;
- Bouw doorheen het thema de moeilijkheidsgraad van de teksten op. Begin met korte informatieve teksten of eenvoudige gedichten. Deze vormen een soort van pre-teaching voor de latere complexere en/of langere teksten, omdat de leerlingen op basis van deze teksten de nodige woordenschat en achtergrondkennis opbouwen.

2. Gebruik deze teksten om zowel aan technisch lezen als aan leesbegrip te werken:

- Voorbeeldactiviteiten **technisch lezen**:
  - Expliciete instructie in decoderen en morfologie op basis van woorden uit de gekozen tekst, of woorden die bij het thema passen;
  - Herhaald lezen van korte passages om leesvloeiendheid te oefenen (in duo's);
  - Oefenen op bepaalde klanken op basis van woorden die bij het thema passen. Enkele voorbeelden voor het thema familie:
    - » *Hieronder vind je enkele eigenschappen van mensen. Kies er vijf die bij jou passen. Let op: je mag enkel woorden met een korte klank kiezen;*
    - » *Zoek in de tekst rond bijzondere families woorden met een tweetekenklank en sorteer deze woorden.*
  - Rijnwoorden zoeken in een gelezen gedicht;
  - Langere woorden uit een gelezen fragment in

klankgroepen verdelen.

- Voorbeeldactiviteiten **leesbegrip**:
  - De leerkracht modelleert een strategie voor leesbegrip tijdens het begeleid lezen van een passage: *Wat gebeurde er met ...? Ok, laten we samenvatten: wat is belangrijk? Wat is nieuw? Wat moeten we onthouden?;*
  - De leerlingen formuleren vragen voor elkaar bij een passage. Ze bedenken telkens een *zoekvraag* (het antwoord staat letterlijk in de tekst) en een *denk-en-zoek-vraag* (het antwoord staat niet letterlijk in de tekst, de leerling moet verbanden leggen). De leerlingen werken per twee en beantwoorden elkaars vragen;
  - De leerlingen noteren enkele karaktereigenschappen van de personages in de tekst;
  - De leerlingen voorspellen wat in een volgend fragment zal gebeuren;
  - De leerlingen vatten een fragment samen op basis van de vijf w-vragen en hoe-vraag;
  - De leerlingen zoeken argumenten voor en tegen een bepaald standpunt in de tekst;
  - De leerlingen lossen per twee begripsvragen bij de tekst op;
  - De leerlingen schrijven een brief naar een personage om hem/haar raad te geven over een bepaald probleem;
  - ...

3. Wissel oefeningen rond technisch lezen af met leesbegripsactiviteiten:

- Bijvoorbeeld, de leerlingen werken in duo's. Ze oefenen eerst op leesvlotheid door een korte passage te lezen en elkaars tijd te meten. Daarna schrijven ze hun eigen mening over de inhoud van een passage en vergelijken ze samen hun antwoord;
- De opbouw van een les kan er als volgt uitzien:
  - Eerst een mini-les rond decoderen, morfologie of een strategie voor leesbegrip;
  - Dan vijftien minuten oefenen op technische leesvlotheid in duo's;
  - Vervolgens stillezen en discussie over het gelezen fragment, ofwel door begeleid lezen met de leerkracht, of door duo-lezen.

Aan de slag?

Wil je op basis van deze fiche meteen aan de slag voor je eigen klaspraktijk? Ga dan zeker eens kijken op <https://access.serpininstitute.org/stari/>. Daar kan je, na het aanmaken van een gratis account, het kant-en-klare materiaal downloaden dat bij de Engelstalige versie van het programma hoort, zoals de lesplannen, werkboeken voor de leerlingen, enz.

Bekijk zeker ook

Aandachtspunten voor een leesprogramma voor jongeren met leesmoeilijkheden

Bron

Kim, J. S., Hemphill, L., Troyer, M., Thomson, J. M., Jones, S. M., LaRusso, M. D., & Donovan, S. (2017). Engaging struggling adolescent readers to improve reading skills. *Reading Research Quarterly*, 52(3), 357–382. <https://doi.org/10.1002/rrq.171>